

Hollai Imre

1176/Ho

002660/24

1984 SEP 20

KÜLÜGYMINISZTERIUM TUA
 VISSZAMINŐSÍTVE
 Műg. sz.:

- I. T.O. ✓
- II. T.O. ✓
- III. T.O. ✓
- IV. T.O. ✓
- V. T.O. ✓
- VI. T.O.
- VII. T.O.
- VIII. T.O. ✓
- IX. T.O. ✓
- X. T.O.

Szigorúan titkos!

Szigorúan titkos!

Készült: 24 példányban

- Kapja: 1./ Várkonyi elvtárs ✓
 2./ Nagy János elvtárs ✓
 3./ Roska elvtárs ✓
 4./ Garai elvtárs ✓
 5./ Esztergályos elvtárs
 6./ Nagy Gábor elvtárs
 7-18./ 14 - XI. Ter. Főoszt.
 19./ Nemzetközi Jogi Oszt.
 20./ Szűcs elvtársnő ✓
 21./ New York ✓
 22./ Genf ✓
 23./ Nemzetközi Szerv. Főo.
 24./ Sajtó

Feljegyzés

Tárgy: Külügyminiszter-helyettesi egyeztető az ENSZ Közgyűlés 39. ülészakaról (Berlin, 1984. augusztus 27-31.)

1984. augusztus 27-31. között került sor Berlinben az ENSZ Közgyűlés 39. ülészakára való felkészülést szolgáló külügyminiszter-helyettesi egyeztető értekezletre. Az egyeztetőn 14 ország küldöttsége vett részt: Belorusszia, Bulgária, Csehszlovákia, KNDK, Kuba, Laosz, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, NDK, Románia, Szovjetunió, Ukrajna, Vietnam.

Az értekezlet plenáris ülések, illetve két - gazdasági, illetve szociális és emberi jogi kérdésekkel foglalkozó - munkacsoport keretében végezte munkáját.

./...

Az értekezlet plenáris ülésein a külföldi delegációk vezetői általános értékelést adtak a nemzetközi helyzet alakulásáról. Áttekintették az ENSZ Közgyűlés 39. ülésének napirendjén szereplő fontosabb kérdéseket és megtárgyalták a szocialista országok együttműködésének fő irányait, kulcskérdéseit.

1./ A nemzetközi helyzet értékelése és várható hatása az ülés munkájára

A nemzetközi helyzetet értékelve az értekezlet résztvevői a Varsói Szerződés Szervezete Külügyminiszteri Bizottsága legutóbbi ülésének és a KGST júniusi, moszkvai csúcsertekezletének dokumentumaiból kiindulva egyetértettek abban, hogy az ENSZ Közgyűlés 38. ülésének óta eltelt időszakban sem javult a nemzetközi helyzet, nem csökkent a nukleáris háború veszélye. Megállapították, hogy a feszültség fő forrása változatlanul az Egyesült Államok katonai erőfölényre törekvő, konfrontációs politikája, amelynek legutóbbi megnyilvánulásai a középtávolságú nukleáris rakéták telepítésének megkezdése Nyugat-Európában, s a fegyverkezés kiterjesztése a világszerte.

Értékelésük szerint ennek következtében az ENSZ Közgyűlés 39. ülésének még a korábbi éveknél is nehezebb körülmények között végzi majd munkáját, az ülésen kiélezett politikai küzdelemre kell számítani. Várható, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok közötti feszült viszony méginkább rányomja bélyegét a Közgyűlésen folyó munkára.

Az értekezlet valamennyi résztvevője hangsúlyozta, hogy a jelenlegi nemzetközi helyzetben rendkívül nagy jelentősége van a szocialista országok egységének, összehangolt és átgondolt együttes fellépésének a Közgyűlés napirendjén szereplő kérdésekben.

./...

2./ Leszerelési kérdések

Az értekezleten résztvevő valamennyi küldöttség a leszerelési kérdésekre fordította a legnagyobb figyelmet, legfontosabb feladatként megjelölve a nukleáris háború veszélyének elhárításáért folytatott küzdelmet az ENSZ Közgyűlés 39. ülészakán.

Az értekezlet résztvevői egyetértettek abban, hogy az ülészakot a lehető legnagyobb mértékben ki kell használni a nukleáris háború veszélye elleni harc céljára. Ennek érdekében az ülészakon haladást kell elérni a szocialista országok által eddig előterjesztett nukleáris leszerelési javaslatok elfogadtatása terén s a szocialista országok aktivitását fokozva újabb javaslatokat kell tenni ezen a kulcsfontosságú területen.

A küldöttségek egyetértettek azzal, hogy széles körű támogatást kell biztosítani a szocialista országok nukleáris leszereléssel kapcsolatos olyan javaslatainak, amelyek morális és politikai gátakat teremtenek a nukleáris katasztrófa bekövetkezésének. Ilyen a Szovjetunióknak az az egyoldalú kötelezettségvállalása, hogy elsőként nem alkalmaz nukleáris fegyvert. A szovjet küldöttség arra számít, hogy a 39. ülészakon sikerül határozatot elfogadtatni, amely felhívna minden államot a szovjet példa követésére.

A küldöttségek megállapították, hogy az ülészakon kiemelten kell kezelni a nukleáris háború elkerülésének anyagi-műszaki garanciáját biztosító kérdéseket, közöttük a nukleáris fegyverek befagyasztásának, a nukleáris fegyverkísérletek teljes és általános betiltásának kérdéseit.

./...

Az értekezleten teret szenteltek a vegyifegyverek, valamint a hagyományos fegyverek témaköreinek is. A hagyományos fegyverek és fegyverzetek kérdése közül kiemelték a haditengerészeti fegyverek és a haditengerészeti tevékenység korlátozásának kérdését, amelyet regionális megközelítésből kell vizsgálni, s közvetlenül összekapcsoltan mindennek előtt az Indiai-óceán békeövezotté nyilvánításának ügyével.

Az értekezleten nagy hangsúlyt kapott a leszerelés és a fejlődés közötti összefüggés, s elsősorban a kevésbé fejlett országok gazdasági fejlődése biztosításának és a katonai költségvetések csökkentése ügyének összekapcsolása. A szovjet küldöttség felvetette, hogy az ülészakon célszerű lenne a Varsói Szerződés tagállamainak a katonai kiadások csökkentése érdekében tett konkrét intézkedésekkel kapcsolatban a NATO tagállamaihoz intézett felhívását más országok viszonylatában is felvetni, a felhívást szélesebb körre kiterjeszteni.

A küldöttségek részletesen megtárgyalták a nemzetközi béke és biztonság nemzetközi jogi és politikai garanciái megerősítésével összefüggő témákat, közöttük az erőszakról való lemondásról szóló nemzetközi szerződés, a nemzetközi biztonság megszilárdításáról szóló nemzetközi szerződés, a nemzetközi biztonság megszilárdításáról szóló nyilatkozat, a népek békére neveléséről szóló nyilatkozat, valamint a népek békéhez való jogára vonatkozó határozattervezet kérdését.

A küldöttségek többsége, közöttük a Szovjetunió küldöttsége is rámutatott arra, hogy növekszik azoknak az ENSZ tagállamoknak a száma, amelyeket egyre jobban aggaszt a fegyverkezési hajszá, a nukleáris háború veszélyének fokozódása. Ilyen körülmények között a szocialista országoknak minden eddiginél nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a leszerelési kérdésekben minél több ország álláspontjával találjanak érintkezési pontot és ennek nyomán együttműködési lehetőséget.

Az értekezlet résztvevői megállapították, hogy a Közgyűlés 39. ülészakán a szocialista országoknak éles politikai küzdelemre kell felkészülniük a leszerelési kérdésekben. Sikeres fellépésük érdekében nem csupán korábbi javaslataikat kell megismételniük, hanem gazdagítaniuk, szélesíteniük kell érvrendszerüket. Új megközelítésből kell felvetniük a kérdéseket, lehetőleg úgy, hogy érdekeltté tegyék a többi tagállamot, s elsősorban a fejlődő országokat a leszerelési kérdésekben való együttműködésben.

Egyetértettek abban, hogy az ülészakon ismét le kell lepnie a nemzetközi helyzet kedvezőtlen alakulásáért a fő felelősséget viselő Egyesült Államokat, el kell érni, hogy ezen az ülészakon se csökkenjen az Egyesült Államokra nehezedő nyomás a háborús veszély fokozódása miatt.

A szovjet küldöttség arra számít, hogy a 39. ülészakon rendkívül éles összeütközésekre kerül sor a Szovjetunió és az Egyesült Államok között, s a két állam közötti konfrontáció a leszerelési kérdésekben csúcsosodik majd ki.

3./ Válsághelyzetek

Az értekezleten résztvevő valamennyi küldöttség hangsúlyozta, hogy az ENSZ Közgyűlés 39. ülészakának napirendjén szereplő külpolitikai kérdésekben álláspontja alapvetően változatlan.

A közel-keleti kérdéstről szólva a küldöttségek kiemelték, hogy a Szovjetunió új, 1984. július 29-i rendezési javaslatát előremutatónak és igen jól időzítettnek tartják. Az ülészakon arra fognak törekedni, hogy a lehető legszélesebb körű támogatást biztosítsák a javaslatoknak.

./...

Az értekezlet résztvevői részletesen megtárgyalták a Közép-Amerikában és a Karib-térségben kialakult helyzetet. Megerősítették, hogy továbbra is határozottan támogatni fogják Nicaragua és Kuba békés, külső beavatkozástól mentes rendezésre irányuló erőfeszítéseit. Fontosnak tartották, hogy a 39. ülészen on ismét ráirányítsák a figyelmet az Egyesült Államok Grenada elleni agressziójára, elítélik az Egyesült Államok agresszív magatartását, amely a legdurvábban és legnyíltabban ebben a térségben nyilvánul meg.

Kim Ir Szen szocialista országokban tett látogatásának fényében az értekezleten résztvevő valamennyi küldöttség támogatásáról biztosította a KNDK törekvéseit Korea békés egyesítésére.

A gyarmati rendszer maradványainak felszámolásával foglalkozó közgyűlési napirendi pontok közül a küldöttségek kiemelték a dél-afrikai kérdést. Hangsúlyozták, hogy fokozódik a DAK és az Egyesült Államok nyomása az afrikai államokra, erősödik törekvésük a namíbiai kérdésnek az ENSZ által elfogadott rendezési terve megújítására.

4./ Nemzetközi gazdasági kérdések és emberi jogi, szociális kérdések

Az egyeztető értekezlet plenáris ülésén a nemzetközi gazdasági kérdéseket a KGST tagállamok júniusi, moszkvai csúcsértekezletén kiadott Nyilatkozata alapján tekintették át, kiemelve a szocialista országok egyenjogú és kölcsönösen előnyös gazdasági együttműködésére irányuló törekvéseit.

Az értekezlet résztvevői megállapították, hogy az emberi jogi és szociális kérdések témakörében a 39. ülészen is éles politikai-ideológiai összeütközésekre kell számítani. Egyetértettek abban, hogy határozottan vissza kell venni az Egyesült Államok és

./...

szövetségesei szocialista országok ellen irányuló támadásait. Nem szabad megengedni, hogy ezek az országok legyenek a kezdeményezők, a fő hangsúlyt az emberi jogok tömeges és durva megsértésének eseteire kell helyezni.

5./ Egyéb kérdések

Az értekezlet résztvevői foglalkoztak az ENSZ szerepének kérdéseivel, s egyetértettek abban, hogy fokozni kell a szervezet hatékonyságát a nemzetközi béke és biztonság megőrzésében. Az ENSZ hatékonysága meggyőződésük szerint csak az Alapokmány maradéktalan tiszteletben tartása esetén fokozható. Megállapították, hogy a szervezet létrehozásának közelgő 40. évfordulója ösztönzést adhat a hatékonyság növelésére irányuló erőfeszítéseknek.

Az ENSZ költségvetésével kapcsolatban több küldöttség, közöttük elsősorban a szovjet, hangsúlyozta, hogy fellép a költségvetés jelenlegi szinten való stabilizálása mellett. Ellenozni fogja az ENSZ olyan jellegű tevékenységéért kiadott költségeket, amelyek nem közvetlenül kapcsolódnak a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához.

Az egyeztetőn megtárgyalták a szocialista jelölések ügyét a Közgyűlés 39. ülészakára. Valamennyi küldöttség aktív támogatásáról biztosította Mongólia jelölését a Biztonsági Tanácsba.

A külügyminiszter-helyettesi egyeztető értekezleten a küldöttségeknek a nemzetközi helyzetről és a 39. ülészakon kövendő magatartásról kifejtett álláspontjai minden lényeges kérdésben megegyeztek.

A szovjet küldöttség nemzetközi helyzetértékelése, állásfoglalásai igen erőteljesek voltak, a konfrontációs pontokat emelte ki, mindenképp az Egyesült Államok irányában.

Helyzetéből adódóan a kubai küldöttség főként a Karib-térségre koncentrált felszólalásában, míg a vietnami és a laoszi delegáció a délkelet-ázsiai helyzetről fejtette ki részletesen - változatlan - álláspontját.

A koreai küldöttség hagyományosan a koreai félsziget helyzetére és az újraegyesítésre helyezte a hangsúlyt, s felszólalása a korábbi évekhez viszonyítva pozitívabb alaphangú volt.

A román küldöttség felszólalásában ezúttal is érvényesültek sajátos szempontjai, de a legtöbb kérdésben a többi országgal azonos, vagy közelálló álláspontot képviselt.

A magyar küldöttség pártunk és kormányunk irányvonalának megfelelő mértéktartással fejtette ki álláspontját. Hangsúlyozta a szocialista országok ENSZ-beni tevékenységének közös elemeit.

A külügyminiszter-helyettesi értekezletet az NDK vendéglátók rendkívül körültekintően, jól szervezték meg.

A küldöttségek vezetőit fogadta Oscar Fischer, az NDK külügyminisztere, aki kérte szívélyes üdvözlete továbbítását kollegáinak.

Az értekezleten Kuba képviselője bejelentette, hogy 1985-ben Havannában szervezik meg az ENSZ Közgyűlés 40. ülészakájára való felkészülést szolgáló külügyminiszter-helyettesi egyeztetőt.

x x x

Az egyeztető értekezlet befejezésekor a lengyel küldöttség külön konzultációra hívta össze Bulgária, Csehszlovákia, Magyarország, NDK, Szovjetunió és Ukrajna küldöttségeinek főosztályvezető, illetve helyettes tagjait, s bejelentette, hogy amennyiben

./...

a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Igazgató Tanácsa bármilyen döntést hoz a Valticos-bizottság Lengyelországról szóló jelentése ügyében, a lengyel vezetésnek szándékában áll döntést hozni a szervezetből való kilépésről. (A megbeszélésekről külön feljegyzés készül.)

Budapest, 1984. szeptember 5.

Hollai